

Inte den utlovade totalitarismen, men väl intressant, hörvärt, vackert, tankeväckande, skriver Nyans recensent om Katrinas Öppningskonsert på Alandica. På bilden en samling av festivalens nyckelspelare, från vänster: Cecilia Zilliacus, Markus Kähre, Emilia Sägfors, Tiit Joamets, Karl Martin Tombak, Karl Johan Lattikas, Lauri Metsvahi och Kim Jansson.

FOTO: MATILDA SAUL

› KATRINAS ÖPPNINGSKONSERT

Onsdag 5 augusti 2026 kl. 19.00 i 5: Görans kyrka, Mariehamn.

Medverkande: Tuija Hakkila, piano. Mathias Algotsson, piano. Cecilia Zilliacus, violin. Ylvali McTigert Zilliacus, viola. Kati Raitanen, cello. Tiit Joamets, slagverk. Margareta Bengtson, sång. Avantikvartetten.

"Tuija Hakkila (bilden), Cecilia Zilliacus, Ylvali McTigert Zilliacus och Kati Raitanen spelade så det dånade ut i den fagra sommarkvällen!", skriver Nyans recensent.

FOTO: VILLE HAUTAKANGAS

Katrina: Hörvärt, vackert, tankeväckande

Katrina kammarmusikfestival 2026:

4 dagar, 13 konserter, 15 medverkande solister, 2 ensembler, 1 orkester, 27 tonsättare, 54 olika verk. "Total?" Nja. "Totalitaristisk?" Nej. "Familjärt och mänskligt?" Ja, visst – men svårt att koppla ihop med festivalens påstådda inspirationskälla "totalitarism" och Hannah Arendts begrepp "den banala ondskan." Men intressant, hörvärt, vackert, tankeväckande. Onsdagskvällens Öppningskonsert presenterade sex olika verk från fem olika länder med en tidsram på 173 år.

Joseph Haydn inledde med samkvämsmusik – kunde man väl nästan säga. Förutom sina konstnärligt högtstående symfonier och stråkkvartetter och cellokonserter et cetera, fick Haydn likt mängder av samtida tonsättare också ur sig också en stor mängd kammarmusik för olika besättningar, som ofta hade rollen som samkvämsmusik för att på ett trevligt sätt slå ihjäl en kväll eller förgylla ett namnsdagsfirande.

Mängder av tonsättare på alla nivåer stod för leveransen av sånger, pianostycken för två och fyra händer, musik för stråkar och blåsare et cetera, men ibland var den som levererade denna underhållningsmusik ett konstnärligt musikgeni, och det de

Men de chockerande livsförhållanden som präglade de två tonsättare som Katrina presenterade efter Haydns pianotrio var av den dimensionen att de inte kunde undgå att på djupet gripa in i deras livsöden och den konst de skapade.

komponerade glömdes inte bort. Ett exempel på det inledde Katrinas fullsatta Öppningskonsert. Haydns pianotrio i ess-moll från 1795 består av två satsen, den första lugn i moll och den andra rörlig i dur – allt byggs på kontrastverkan, för tråkigt får det inte vara!

Pianisten **Tuija Hakkila**, violinisten **Cecilia Zilliacus** och cellisten **Kati Raitanen** fångade omedelbart allas uppmärksamhet med sitt lyhörda, tekniskt övertygande och musikaliska framförande. Den vemodiga melodiken i första satsen, och den avspända pigga stämningen i den avslutande satsen som bär smeknamnet Jakob drömmar – ett haydniskt som anknyter till en historia i Gamla Testamentet och violinistens tekniska utmaning att kunna bemästra de höga tonerna – lockade till både aktivt lyssnande och avspänd bakgrund för privata funderingar.

Härligt var att i stället för flygeln höra hammarklaverets gammaldags klang: så lät det när Haydn, Mozart och Beethoven spelade.

Sambandet mellan privat livssituation och storpolitiska förhållanden brukar inte märkas hos stora skapande konstnärer – bland annat Haydn levde under de omstörtande Napoleonkrigen och skräcken för den franska revolutionen, men hans konstnärliga skapande villar på fast grund och bär inget trauma.

Men de chockerande livsförhållanden som präglade de två tonsättare som Katrina presenterade efter Haydns pianotrio var av den dimensionen att de inte kunde undgå att på djupet gripa in i deras livsöden och den konst de skapade.

Mieczyslaw Weinbergs stråkt trio från 1950 och **Pavel Haas** andra stråkkvartett från 1925 bär på smärta, men musiken är av yppersta klass och mycket hörvärd, och om man känner till dessa två tonsättares förfärliga livsöden kan man svärigen undvika att koppla det man hör till den personliga katastrof som de nazistiska och kommunistiska styrena åsamkade dessa två tonkonstnärer. Ur askan i elden flydde Weinberg från nazisterna i Polen till Sovjet, där han mötte

ännu en form av Helvete i Stalins Land – och Weinberg dog utblottad 1996 i det kaotiska Nya Ryssland. Där tillkom 1950 hans allvarliga stråkt trio som Zilliacus, Zilliacus och Raitanen levererade så koncentrerat och varsamt.

Haas liv fick ett skandalöst oacceptabelt slut när han i oktober 1944 beordrades in i Auschwitz "dusch". Hans stråkkvartett tillkom förvisso ett tiotal år innan nazisterna tog kontrollen över hans hemland, men musiken är sannerligen ingen underhållning, utan kärvt och bistert visar den oss en ny obarmhärtig verklighet i det århundrade – 1900-talet – som skulle bli "folks århundrade". I sista satsen inför Haas slagverk, och bitvis är musiken aggressiv och arg och rasande. Med all rätt.

Avantikvartetten och **Tiit Joamets** serverade den publiken detta högtintressanta verk på ett fascinerande sätt, tekniskt överlägset och klangligt suggestivt tog de skickliga musikerna publiken med på en musikalisk resa in i **George Orwells** Brave New World.

När Haydn var i England 1790 hörde han Englands nationalsång God save the King och tänkte att nog borde vi i Österrike också ha en nationalsång, och några år senare hamnade poeten **Lorenz Haschkas** dikt "Gud, bevare Franz vår kejsare" hos Haydn, som tonsatte dikten genom att bearbeta en kroatisk

visa. Denna melodi – som Haydn litet senare använde i en stråkkvartett – har sedan tjänat både Österrike och Tyskland som nationalsång. Idén att improvisera kring denna melodi, och att sedan gärna väva den samman med **Duke Ellingtons** Freedom från 1968 är utmärkt, men Avantikvartetten, **Margareta Bengtson** och **Mathias Algotsson** lyckades enligt min mening inte övertyga. Alltför passivt hos Haydn och alltför förutsägbart hos Ellington rann den goda idén litet ut i sanden. Så erfarna musiker som de är kunde resultatet varit mer lyckat.

Helvi Leiviskä levde i samma tid som Weinberg och Haas, och de europeiska storpolitiska vågorna nådde också henne, men hon kunde trots det leva ett gott liv, bland annat som bibliotekarie vid Sibeliusakademien. Som kompositör skapade hon bland annat flera härliga symfonier, en pianokonsert, sånger och den mycket förmåliga blodfulla pianokvartetten i A-dur från 1926 som på ett magnifikt sätt avslutade detta års Öppningskonsert.

Tuija Hakkila, Cecilia Zilliacus, Ylvali McTigert Zilliacus och Kati Raitanen spelade så det dånade ut i den fagra sommarkvällen!

Den åländska publiken kan se fram emot årets kvarvarande Katrinakonsserter med stor förväntan.

ANDERS GABRIEL SUNDSTRÖM
kultur@nyan.ax